

ALLAH'I ÇOK ZİKREDİN!*

Eüzü bi'llâhi mine's-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Alâ külli hâlin ve fî külli hîn... Ve's-salâtu ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn, ve şefî'l-müznibîn muhammedini'l-mustafâ... Ve âlihî, ve sahibihî ecmaîn... Ve men tebiahû bi-ihsânin ecmaîn ...

Emmâ ba'du fa'lemû eyyühe'l-ihvân, feinne efdale'l-hadîsi kitâbu'llâh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesetin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sâhibehâ fî'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

يَا نِسَاءَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْكُنَّ بِالتَّهْلِيلِ وَالتَّسْبِيحِ
وَالتَّقْدِيسِ وَلَا تَغْفُلْنَ فَتَنْسِينَ الرَّحْمَةَ وَاعْقِدْنَ
بِالْأَنَامِلِ فَإِنَّهُنَّ مَسْئُولَاتٌ مُسْتَنْطَقَاتٌ

(حم وابن سعد طب. عن هانئ بنت عبد الله بن عثمان بن عامر حميضة بنت ياسر عن جدتها يسيرة)

RE. 502/3 (*Yâ nisâe'l-mü'minîn, aleykünne bi't-tehlîli ve't-tesbîhi ve't-takdîsi, ve lâ tağfûlne fetenseyne'r-rahmete, va'kidne bi'l-enâmili, feinne hünne mes'ûlâtün, mustentakâtün.*)

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

Aziz ve muhterem cemaat-i müslimîn!

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin rahmeti, selâmı, bereketi, ihsânı, ikramı dünya ve ahirette üzerinizde olsun... Rabbimiz iki cihanın saadetine sizleri ve bizleri nail eylesin... Rahmetine dünyada ve ahirette mazhar eylesin.

Peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin mübarek hadîs-i şerîflerinden okuyup tefeyyüz eylemek maksadıyla toplanmış bulunuyoruz.

Bu hadîs-i şerîflerin okunmasına ve izahına geçmeden önce Peygamber SAS Efendimiz'e olan bağlılığımızın, ümmetliğimizin, sevgimizin, saygımızın bir nişânesi olmak üzere rûh-i pâkine hediye edelim diye; ve onun cümle mübarek âlinin, pak ashabının, etbânının, ahabbının ruhlarına hediye olsun diye; sair enbiyâ ve mürselîn, cümle evliyâullah ve mukarrebînin ve hassaten meşâyih- ı turuk-ı aliyyemizin ruhlarına hediye olsun diye;

Bu beldeleri fethedip bize hediye bırakmış olan Fatih Sultan Mehmed Hân'ın ve askerlerinin ve ordusunun ve şehidlerin ve gazilerin ve mücahidlerin ve zaman zaman düşmana karşı gerektiğinde savunmuş, müdafaa etmiş olan muvahhid askerlerin ruhlarına hediye olsun diye;

İçinde ibadet etmiş olduğumuz caminin bânisi İskender Paşa'nın ve bu camiyi tekrar tekrar tamir ve tecdid ve tevsî eylemiş olanların ruhlarına hediye olsun diye;

Okuduğumuz hadîs-i şerîfleri bize kadar nakil ve rivayet eylemiş olan hadis alimlerinin ve alimlerin, ve okuduğumuz *Râmûzü'l-Ehâdîs* isimli hadis kitabını cem ve telif eylemiş olan Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddîn Efendi Hocamız Hazretleri'nin, kendisinden feyz aldığımız Mehmed Zâhid-i Bursevî Hocamız'ın ruhlarına hediye olsun diye;

Uzaktan yakından bu hadîs-i şerîfleri dinlemek üzere şu meclise gelmiş oturmuş, iştirak etmiş olan siz kardeşlerimizin ahirete göçmüş bütün sevdiklerinin ve yakınlarının ruhlarına hediye olsun diye;

Beldemizin medâr-ı iftihârı Yûşâ AS'ın, Ebû Eyyûb el-Ensârî ve sair sahâbe-i güzîn ve tâbîn ve evliyâullah ve sâlihînin ruhlarına hediye olsun diye bir Fâtîha, üç İhlâs-ı Şerîf, besmeleleriyle okuyalım, ruhlarına hediye edelim, öyle başlayalım! Rabbimiz bizi de dünya ve âhiretin hayırlarına, o büyüklerimizin himmet ve teveccühlerine ve şefaathlerine nail eylesin:

.....

a. Tesbih, Tehlîl ve Takdîs'e Devam Edin!

Okuduğumuz hadîs-i şerîf *Râmûzü'l-Ehâdîs* isimli hadis kitabının 502. sayfasındadır. Metnini merak eden kardeşlerimiz oralardan bakarlar. Arapçalarını da takip edip daha iyi bir şekilde öğrenmek ve derinleşmek imkânını bulurlar.

Bu 502. sayfanın geçen hafta iki hadisini okumuştuk. Üçüncü hadîs-i şerîfinde Peygamber SAS Efendimiz hanımlara hitaben buyuruyor ki:¹

يَا نِسَاءَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْكُنَّ بِالتَّهْلِيلِ وَالتَّسْبِيحِ
وَالتَّقْدِيسِ وَلَا تَغْفُلْنَ فَتَنْسِينَ الرَّحْمَةَ وَاعْقِدْنَ
بِالْأَنَامِلِ فَإِنَّهُنَّ مَسْئُولَاتٌ مُسْتَنْطَقَاتٌ

(حم وابن سعد طب. عن هانئ بن عثمان عن أم هانئ بنت أبي سفيان عن جدتها يسيرة)

RE. 502/3 (*Yâ nisâe'l-mü'minîn, aleykünne bi't-tehlîli ve't-tesbîhi ve't-takdîsi, ve lâ tağfûlne fetenseyne'r-rahmete, va'kidne bi'l-enâmili, feinne hünne mes'ûlâtün, mustentakâtün.*)

(*Yâ nisâe'l-mü'minîn*) “Ey mü'minlerin hatunları, hanımları, kadınları! (*Aleykünne bi't-tehlîli ve't-tesbîhi ve't-takdîsi*) Sizin boynunuza borç olsun, vazife olsun, sakın ihmal etmeyin, yapın! Neyi? (*Et-tehlîli ve't-tesbîhi ve't-takdîs*)

---

¹ Tirmizî, *Sünen*, c.XII, s.4, no:3507; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.370, no:27134; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.182, no:5016; İbn-i Sa'd, *Tabakât*, c.VIII, s.310; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.II, s.68; Abd ibn-i Humejd, *Müsned*, c.I, s.454, no:1570; İbn-i Ebî Şeybe, *Musanef*, c.II, s.389, no:7738; Taberânî, *Dua*, c.I, s.501, no:1771; İbn-i Abdilber, *el-İstiab*, c.I, s.623; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.II, s.68; Şeybânî, *el-Âhâd ve'l-Mesânî*, c.V, s.444, no:3285; Hânî ibn-i Osman annesinden, o da babaannesinden.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.446, no:1928; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXIII, s.435, no:26363.

“*Lâ ilâhe ila’llâh* demek, *Subhâna’llâh* demek, Allah-u Teâlâ Hazretleri’ni diğ^{er} Esmâ-i Hüsnâ’sıyla takdis eylemek ve zikretmek vazifesini üzerinize vazife edinin, yapın, ihmal etmeyin! Bunlar sizin boynunuza borç olsun, vazifeniz olsun! (*Ve lâ tağfûlne*) Sakın gafil olmayın, sakın zikri bırakmayın, tesbihi bırakmayın, ihmal etmeyin, gaflete düşmeyin; Allah’ı zikretmeyen, Allah’ı unutan kimselerden olmayın!”

“Gafil olursanız, o zaman, (*fetenseyne’r-rahmete*) siz de Allah’ın rahmetine eremezsiniz, Allah’ın rahmeti yönünden unutulmuş kimselerden olursunuz. Allah da size rahmetini vermez!”

Rahmet dağıtılırken hesaba katılmayan, âdetâ – Allah unutmaz ama– unutulmuş gibi olursunuz. Çünkü kabahat sizin. Siz Allah’ı unuttunuz, gaflete düştünüz, Allah da rahmetini dağıtırken sanki sizi unutmuş gibi; o da size rahmetini vermez, bahşetmez, sakın gaflete düşmeyin!

Zikir yaparken parmaklarınızla sayın! Adedini, kaç adet yaptığınızı parmaklarınızla sayıp tesbit edin; sayısı belli bir miktarda olsun. Parmaklarınızı ve boğumlarını böyle kullandıkça ne olur?

(*Feinne hünne mes’ûlâtün müstentakâtün*)
“Çünkü bu parmaklar ve boğumları, kısımları sorguya çekilecekler kıyamet gününde... Kendilerinden bilgi istenilecek ve onlar da söyleyecekler:

“–Evet, ya Rabbi biz zikir ve tesbih ve takdis işlerinin sayılmasında kullanıldık, hayırda iş gördük. Bizim sahibimiz olan, bizim

vücudumuzun sahibi olan zât, bizimle yaptığı tesbihleri saydı.” diye onlar sorguya çekilince, şehadette bulunacaklar.

Hadîs-i şerîfin başında;

“—Ey mü’minlerin hanımları, hatunları, kadınları...” dediğine göre erkekler bundan hariç, erkekler zikretmese de olur diye mâna çıkartmak çok yanlış olur. Çünkü Peygamber Efendimiz hanımlara hitap ediyormuş, kadınlara nasihat etmekteymiş. Çünkü kadınlara da nasihat ederdi Peygamber Efendimiz.

Onlar toplanırlardı, mescidin arka tarafında; Peygamber Efendimiz’le namaz kılarılardı. Hatta Peygamber SAS Efendimiz’in Mescîd-i Saadeti’nde hadîs-i şerîflerden biliyoruz ki önde erkekler; sonra çocuklar, gençler; çocuklar arka tarafta, en geride kadınlar namaz kıları. Bunu herkes biliyor, yazılıyor.

Bizim bu İskender Paşa camimizde bakardım; bir kadın gelse namaz kılacağı yer yok. Abdest almak istese, abdest alacağı bir kısım yok. Meydanda kollarını sıvayıp abdest alamaz. Abdest tazelemek istese, sıkışsa veyahut ilk önce oraya gidecek, ondan sonra abdest alacak ihtiyacı olsa yer yok. Büyük eksiklik. Başka camilerde de hakeza kadınlar kısmı ve kadınların ibadet imkânı az. Anadolu’nun muhtelif kasabalarına gidiyorum, dolaşıyorum oradaki kardeşlerimi, orada da aynı şeyi görüyorum ki kadınlara yok...

Üvey evlat mı kadınlar? Kadınlar ibadet etmeyecek mi, camiye gelmeyecek mi?

Gelmesin, evinde otursun, dersek olmaz. Çünkü Peygamber Efendimiz'in mescidine gelmişler. Gelmemiş, gelmeyecek olsalardı, Peygamber Efendimiz "Gelmeyin!" derdi. Onların da nasihate ihtiyacı var. Onların da dînî mâlumâtı öğrenmeleri lazım. Onların da ayetleri, hadisleri duymaları lazım.

Ben de bu ihtiyacı sezdiğim için sizlere ihtiyacı sundum birkaç sene önce. Dedim ki:

"—Yan tarafa kadınlar için yer yapacağız. Aman gayret edin."

Siz de yardım ettiniz. Yan taraftaki evi camiye aldık. Aldık, kadınlar bölümüne kattık. Sobayla filan ısıtmaya başladık ama ne de olsa eski püskü bir ev... Odaları girintili çıkıntılı; ısınması zor. Kadınlar üşüyorlar, titriyorlar; nihayet arka taraftaki müştemilâtı boydan boya, iç duvarlarını yıkarak alt katı kadınlara tahsis ettik ama arada avlu var. Şimdi onlar arka tarafta bizim konuşmalarımızı dinliyorlar; üst tarafta, alt tarafta, geniş salonlarda dinliyorlar. Fakat yine inşaallah şu yan taraftaki o eski püskü evleri yıkıp camiye gayet güzel bir kadınlar kısmı yapacağız Ramazan gelmeden, Allah muvaffak etsin... Siz de yardımınızı esirgemeyin.

Kadınlar orada cemaatlere katılacaklar, hatimle namaz kılacaklar, mukabele dinleyecekler, tesbih çekecekler... Siz de sevap kazanacaksınız, destekleyin; kadınlar da desteklesin, siz de destekleyin.

Çünkü Peygamber Efendimiz kadınlara da nasihat eylemiş; bizim de nasihatimiz kadınlara ulaşmış olsun. Şimdi kadınlara da erkeklere de Allah'ı zikretmek, tesbih çekmek lâzım! Ve borç, mecburiyet ve vecibe... Siz de Allah'ı zikredeceksiniz, biz de zikredeceğiz, kadınlar da zikredecek.

Aklı başında olan, sevap uman, Allah'tan hayır uman herkes zikredecek. Zikretmeyen ne olurmuş? Allah'ın rahmetinden mahrum kalırmış!

b. Zikrin Karşılığı

Bir hadîs-i kudsîde deniliyor ki:²

قَالَ اللهُ تَعَالَى اذْكُرُونِي بِطَاعَتِي اذْكُرْكُمْ
بِمَغْفِرَتِي فَمَنْ ذَكَرَنِي وَهُوَ لِي مُطِيعٌ فَحَقُّ عَلَيَّ اَنْ
اَذْكُرَهُ مِنِّي بِمَغْفِرَةٍ وَّ مَنْ ذَكَرَنِي وَهُوَ لِي عَاصٍ
يَحِقُّ عَلَيَّ اَنْ اَذْكُرَهُ بِمَقْتٍ

(الديلمى ك.ر.ع ن أبى هند الدارى)

(Kâle'llâhu teâlâ) “Allah-u Teâlâ Hazretleri buyurdu ki:” Kim diyor bu sözü? Rasûlüllah SAS Efendimiz... Nasıl buyurmuş Allah- u Teâlâ Hazretleri:

² Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.179, no:4486; Münâvî, *Ehâdîsü'l- Kudsiyye*, c.I, s.20, no:26; Ebû Hind ed-Dârî RAdan.

Câmiü'l-Ehâdîs, c.XV, s.53, no:14955.

(*Üzkürûnî bi-tâatî*) “Bana itaat ederek, ibadet ederek beni anın; (*ezkürküm bi-mağfiretî*) ben de o zaman sizi mağfiret eyleyerek zikrederim. Siz bana itaat ve ibadet ile beni zikrederseniz, ben de mağfiret ederek sizi zikrederim.”

(*Femen zekerenî vehüve mutîun*) “Kim bana mutî iken, ibadetskâr iken, itâatkâr iken beni zikrederse; (*fehakkun aleyye ezkürehû minnî bi-mağfiretî*) onu mağfiretimle anmak bana, benim üzerime hak olur, vacip olur.” Çünkü kulum ibadet ediyor, itaat ediyor, mutî iken istiyor; ben de onu mağfiret ederek anarım.

Yâni ayet-i kerimede var, Allah-u Teâlâ Hazretleri:

فَاذْكُرُونِي أَذْكَرُكُمْ

(البقرة : ١٥٢)

(*Fe'zürûnî ezkürküm*) “Siz beni zikredin, ben de sizi zikrederim!” (Bakara, 2/152) buyurmuş, tamam. Biz ibadet üzere, itaat üzere onu zikredersek; o da bizi mağfiret ederek zikreder.

Kuldan tâat, ibadet, itaat, inkıyad, Allah'ın yolunda yürümek... Allah'tan da kuluna rahmet, mağfiret, ihsan, ikram... Onun karşılığı, tâatin, ibadetin karşılığı mağfiret oluyor.

(*Vemen zekerenî vehüve lî àsin,*) Hangi kul ki beni asi bir durumda zikrederse, isyan hali üzereyken zikrederse; (*yahikku aleyye en ezkürehû bi-maktin*) benim üzerime de vacip olur, ben de onu gazabımla zikrederim, gazabıma maruz bırakırım.”

Buradan da anlaşılıyor ki, zikir sadece tesbihi elinde çekmekten ibaret değil; tesbihi elinde devirip çevirip de ondan sonra Allah'a tâat eylemese, mûti olmasa, ibadet etmese, günahlardan sakınmasa, o zaman olmuyor. Hem zikir edecek hem de mûti olacak. Allah'a itaatkâr olacak, haramlara düşmeyecek.

Onun için zaten zikir insanda sevap hâsıl eder, günahları affettirir. Kalbini nurlandırır. Aşk u muhabbet meydana getirir, Allah sevgisi, saygısı hâsıl eder de kişi ondan sonra Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne daha güzel kulluk edecek duruma gelir.

Onun için zikir şart. Alime de şart, çünkü alimin de karışımında, mayasında, mizacında biraz benlik, kibir, gurur, ucub, halkın kendisine teveccüh etmesinden, biraz mâlumât sahibi olduğundan dolayı burnu havada olma gibi şeyler meydana gelebilir. Gelir, umumiyetle böyle olur.

Alimin de tevâzu sahibi olması için, gönlünde muhabbetullahın hâsıl olması için, dünyaya karşı zühdün hâsıl olması için, istiğnanın meydana gelmesi için, dünyaya rağbet etmeyip ahirete rağbet eylemesi için onun da zikretmesi gerekiyor. Zikrettikçe feyizlenir, nurlanır. İçi dışı Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin nuru ile nurlanır ve hayırlı bir insan olması mümkün olur. Onun için, erkekler ve kadınlar Allah'ı zikredeceğiz ve böylece Allah'ın iyi kulu olacağız.

“—Bunu parmaklarınızla sayın!” diyor.

Parmakların yetmediği yerde tesbihle sayarız.

Tesbih güzel bir vasıtaadır ki, adetle bizi meşgul olmaktan, zihnimizi adete takılmaktan kurtarıyor. Biliyoruz ki o imameden başlayıp müezzine gelinceye kadar çekince 33 tane oluyor, meşgul olmuyor zihnimiz, tıklar tıklar çekiyoruz, mânaya kendimizi vermemiz mümkün oluyor; o bakımdan güzel bir şeydir. Bin kere, üç bin kere, beş bin kere zikredeceğimiz zaman doksan dokuzluk bir tesbih daha da önemli olmuş oluyor. Zikri ihmal etmeyelim.

Bir şeyi de size bu vesile ile ihtar etmek istiyorum. Allah göstermesin bir harp olsa. Yunanistan, Bulgaristan, Rusya, neyse... Bir yerden birisi bir hücum edecek olsa ne yaparız?

İşi gücü, ticareti bırakırız, silaha sarılırız. Aramızdaki küçük ihtilâfları bırakırız. Birbirimizle çekişmeyi bırakırız. Müştereken düşmana döneriz. Asıl mühim mesele o olduğundan düşmana karşı koymaya çalışırız. Elimizdeki malımızı, mülkümüzü, her şeyimizi savunmamıza yatırırlarız. Olağanüstü bir tavır takınırız, düşmanı def etmek için.

Şunu söyleyeyim ki, Yunanistan'ın kalkıp da topraklarımıza hücum etmesinden daha az önemli durumda değiliz. Çoluk çocuğumuz elimizden gidiyor, Hıristiyanlaşıyor. Kendi hanımlarımız, ahalimiz dînî bakımdan gevşiyor. Kendimiz ibadetten, zikirten fayda görmez duruma geliyoruz.

Televizyonların programları, filmleri, açıkları saçıkları seyrede seyrede çok tehlikeli, dâni bakımdan muhataralı durumlara düşüyoruz.

O bakımdan madem böyle küfrün mânevî saldırısı var, mânevî bir savaş var. O halde o savaş hâlinde nasıl olağanüstü tedbir alıyorsak, hepimiz bu mânevî savaş hâlinde de olağanüstü tedbir alalım! Dinimize olağanüstü güçle sarılalım, yardımcı olalım, paralarımızın fazlalarını olağanüstü bir cömertlikle dînî hizmetlere tahsis edelim! Kendi vakitlerimizin büyük kısımlarını dînî hizmetlere tahsis edelim de Allah'ın sevabını rızasını kazanalım, rahmetine erelim! Çünkü bizim çocuklarımız ve torunlarımız ne olacak bilemiyorum.

Bir yere ziyarete gittim, bir kasabaya... Çok sevdiğimiz bir ihvan kardeşimiz, bizi her zaman karşılar, evinde de ağırlamak ister, evine misafir etmek ister. Derviş kardeşimiz, tesbihli kardeşimiz, namazlı niyazlı kimse, mücahid, şuurlu, dostu düşmanı bilen bir kimse... Evinin hâline bak, hanımının hâline bak, çocuklarının hâline bak, torunlarının hâline bak... O öldü mü gitti, tamam! Çocuklar gitti...

Çocuklar bizi bir kere evine çağırmaz; ne yapacak bizim gibi hocayı, sakallı adamı evinde? Bizi çağırmaz. Torunlar semtimize uğramaz. Torunu ne diyormuş Hıristiyanlıkla ilgili bir şeylerde. Bazen dedesi kızdığını anladığı için özellikle; “Niye kızıyor?” diyor. Gayri İslâmî olan şeylere “Niye kızıyor?” diye torun şaşırıyor. Küçük, bacak kadar bir şey ama şeker, çıtı pıtı konuşkan ama torunu dedesinden ayrı yolda...

Yetiştirememişiz! Kendimiz gibi yetiştirememişiz, gitmiş... Kızlar pantolon giyiyor, saçlar açık, namaz herhalde kılmıyor, kılsa belli olur

halinden. Bir nesil aşağıya indik mi, vaziyet fenâ... İki nesil aşağıya indik mi, vaziyet daha da fenâ... Üç nesil aşağıya indik mi, galiba katranın içine batacağız, kapkara, vıcık vıcık çamurun içine batacağız.

O halde çok çalışmamız lazım, çok çalışmamız lazım. Herkes mânevî bir savaş başlamış olduğunu görsün.

Hatta bana dediler ki bugün, Çankaya'ya, hükümete, ilgililere baskı yapıyormuş bazı elçilikler ki:

“—Ne diye müslümanlara bu kadar serbestlik tanıyorsunuz? Hem Avrupa toplumuna gireceğiz diyorsunuz hem de bu kadar serbestlik tanıyorsunuz?”

Burası benim memleketim. Ben burada rahat edemeyeceğim de başka nerde rahat edeceğim?

Adamlara bak. Bizim memleketimize nasıl burnunu sokuyor, nasıl ortalığı karıştırıyor. Bu cüreti, bu cesareti bulabildiğine göre bu zalimler, bu yanlış yolda giden şeytanın yordakçıları, yardımcıları, Allah'ın düşmanları, doğru yolun eğri hasımları; o zaman bizim çok çalışmamız lazım!

Tepeden baskı yapacak da, bizim hürriyetlerimizi engelleyecek de, şöyle olacak böyle olacak. Bilmiş olasınız hepinize büyük çalışmalar; bu yükün bir kısmını almak mecburiyeti geliyor.

Onun için, Allah'ın rahmetine çok ihtiyacımız olduğundan dinimize sımsıkı bağlanın, tesbih çekin, takdis edin, tehlil eyleyin, *Lâ ilâhe*

illa'llàh deyin, *Sübhàna'llàh* deyin, Allah'a gözyaşı dökün, yalvarın, parmaklarınızla sayın, tesbihlerinizle sayın... Unutmayın ki Allah'ın zikrini ve Allah'a itaati, taati; siz de rahmet dağıtılırken unutulmayasınız! Allah'ın rahmetinden mahrum duruma düşmeyesiniz.

Şu sırada, bu serbestlik varken, Allah'ın dinine böyle yardım etmezseniz, yarın başınıza belâ geldiği zaman gözyaşı dökseniz, tesbih çekseniz, secde etseniz, yalvarsanız yakarsanız, kurbanlar kesseniz, gelen bela pattadak kalkıp gitmez. Şimdi rahatta iken, elinizde imkân var iken Allah'a güzel kulluk edin, her yaptığınız hayır mutlaka karşılır. Bu parmaklarınızla tesbih çektiğiniz için bile o parmaklar size şahit olacak, konuşacak. Allah onları konuşturacak.

Âzâları insanın aleyhinde şahitlik edecek rûz-ı mahşerde... İnsanın gözü, kulağı, kaş, dili, ağzı, eli, ayağı aleyhine şehâdette bulunacak. Allah onları konuşturacak:

“—Ey el, ey kol! Söyle bakalım, bu senin sahibin bu hırsızlığı yaptı mı?.. Kasadan bu parayı çaldı mı?..”

“—Evet, çaldı yâ Rabbi!.. Beni uzattı, kasayı açtırdı, kilidi kırdırttı, oradan parayı aldırttı, cebine sokurttu.” diye el şehâdet edecek.

“—Ey gözler! Söyleyin bakalım, bu adam bu harama baktı mı?..”

“—Baktı yâ Rabbi!..” diyecekler.

Kendi âzâları insanın aleyhine şehâdet edecek. Bu âzâ bizim âzâmız; neden bizim aleyhimize şahidlik ediyor?.. Diyecekler ki:

لِمَ شَهِدْتُمْ عَلَيْنَا

(فصلت: ۲۱)

(*Lime şehidtü'm aley'nâ?*) “Neden bizim aleyhimize şahitlik yaptınız şimdi?” (Fussilet, 41/21)

قَالُوا أَنْطَقَنَا اللَّهُ الَّذِي أَنْطَقَ كُلَّ شَيْءٍ

(فصلت: ۲۱)

(*Kâlû entakana'llâhü'llezî entaka külle şey'*) “Her şeyi konuşurmağa kâdir olan Allah, bizi konuşturtu.” (Fussilet, 41/21) Allah konuş dedikten sonra, biz saklayabilir miyiz? Konuşmamak mümkün mü? Kayayı konuşturur, her şeyi konuşturur.”

Bu parmaklar konuşacak. Bu tesbih çeken eller şahitlik edecek, günah işlerse de şahitlik ettiği gibi... Onun için her âzânınızı hayırda kullanın, her âzânınızı şerden, kötülükten, gûnahtan koruyun ki Allah'ın rahmetine eresiniz.

c. Riyâ ve Gizli Şehvet

İkinci hadîs-i şerîf.

Bu hadîs-i şerîfte Peygamber SAS Hazretleri buyurmuş ki:³

---

³ Taberî, *Tehzîbü'l-Âsâr*, c.III, s.138, no:900; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.332, no:6824; Ebû Nuaym, *Ahbâr-ı İsfahan*, c.VI, s.188, no:40280; Ziyâü'l- Makdîsî, *el-Ehâdîsü'l-Muhtâre*, c.III, s.499, no:342; Beyhakî, *Zühdü'l-Kebîr*, c.I, s.331, no:327; Abbad ibn-i Temîm amcasından.

Ebû Dâvud, *Zühd*, c.I, s.381, no:352; Abdullah ibn-i Mübarek, *Zühd*, c.I, s.393, no:1114; Şeddad ibn-i Evs RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.813, no:8840; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXIII, s.438, no:26365.

يَا نَعَايَا الْعَرَبِ يَا نَعَايَا الْعَرَبِ يَا نَعَايَا الْعَرَبِ
إِنَّ أَخَوْفَ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمْ الرِّيَاءُ وَالشَّهْوَةَ
الْخَفِيَّةُ

(ع طب ض عن عبد الله بن زيد المازني)

RE. 502/ (*Yâ neàye'l-arab, yâ neàye'l-arâb, yâ neàye'l-arâb! Inne ahvefe mâ ehàfu aleyküm er-riyâü ve's-şehvetü'l-hafiyyetü.*)

(*Yâ neàye'l-arab, yâ neàye'l-arâb, yâ neàye'l-arâb!*) “Ey Arabın kara habercileri, ey Arabın kara habercileri, ey Arabın kara habercileri! Matem habercileri, kara habercileri, ölüm habercileri!..” diye böyle seslenmiş.

“—Vay başımıza gelenler, vay başımıza gelenler!” gibi böyle bir şeyle seslenmiş Peygamber Efendimiz. “Ey Araba kara haber getirenler. Arapların başına gelenler!” filân mânâsına.

Peygamber Efendimiz bu sözün arkasından buyurmuş ki:

(*Inne ahvefe mâ ehàfu aleyküm*) “Ey ashabım! Sizin üzerinize, sizin hakkınızda korktuğum şeylerin beni en çok korkutanı (*er-riyâü*) riyadır, (*ve's-şehvetü'l-hafiyyetü*) ve gizli şehvettir!”

“—Benim sizin hususunuzda düşünüp de sizin namınıza korkuverdiğim, endişe ettiğim, ‘Vah gene bu günahları yaparlar!’ diye çekindiğim, sakındığım noktalar; riya ve gizli şehvettir.” buyurmuş Peygamber Efendimiz.

“Vay Arabın başına gelene, vay Arabın kara habercileri!” diyerek de söze böyle başlamış.

Bu iki büyük tehlike, Peygamber Efendimiz’i telaşlandırıp da böyle ah vah ettirten, en çok korkutan iki tehlike nedir, onu biraz açıklayalım:

Birisi riya’dır. *Riya*, kelime mânası olarak gösteriş yapmak, demek. Göstermelik iş yapmak, başkası görsün diye iş yapmak. Ahiretin işini, ahirete yarayacak sevaplı bir ibadeti tâati, başkasına gösteriş yapmak, dünya menfaati sağlamak için yaparsa bir insan, onun bu işine riya derler. Samimiyetle yapmıyor da hâlisâne bir sebeple yapmıyor da menfaat, şöhret sağlamak, işini yürütmek, beğenilmek, mevki makam sahibi olmak için yapıyor; işte bu riya...

Bu çok tehlikeli, son derece kötü bir iman zaafı, hastalığıdır. Bundan Peygamber Efendimiz çok korkmuş. Çünkü ihlâsın karşısında olan bir şey. Müslümanlar ihlâslı, samimi olmazsa, Allah rızası için iş yapma durumundan kayıp da menfaatini düşünür duruma gelirlerse, gösterişe kayarlarsa, riyakârlığa kayarsa ne olacak?

Din elden gider; din için çalışacak insan kalmaz, satılır, istismar edilir; çöker Müslümanlık! En çok bundan korkuyorum, demiş. Allah-u Teâlâ Hazretleri bu riyadan, riyakârlıktan, gösterişçilikten, ahiret amelikle dünya menfaati sağlama fikrinden, dini istismar etme fikrinden, şeklin-den, yolundan cümlemizi korusun. Hepimizi ihlâslı müslüman eylesin. Allah rızası için her işini yapan kimse olmayı nasib eylesin...

İkincisi de *şehvet-i hafiye*; saklı, gizli şehvet. İnsanın şehveti, arzusu, iştihası, içindeki emelleri, düşünceleri, sonsuz hırsları, istekleri; bunlar insanı mahveder. Bunlar saklı olduğundan kolay kolay da anlaşılmaz. Bir insan bir şey yapıyor. İyi bir şey yapıyor sanırsın. İyiye yakınına gidip birkaç gün yanında kalıp tanıdıktan sonra, bakarsın maksadı başka. Bu adamın başka hırsı var. Onu elde etmek için yapıyor, onu elde etmek için aracı, vasıta olarak kullanıyor.

İşte bu gizli şehvet, arzularda ancak tasavvufî riyazetlerle, mücâhedelerle, zikirlerle, halvetlerle, tenhalarda gözyaşı döküp ağlamakla olur. Onun için müslümanların bu mânevî eğitimi görmesi lâzım! Müslümanların şirkten, şirk-i hafîden, riyakârlıktan, şehvetten, nefsin elinden kurtulmak için, mânevî eğitim görmesi lâzım.

Eskiden bunu görürlermiş. Eskiden tekkelerde bu çalışmalar yapılırmış, halvetlere sokulurmuş; kırk gün üstüne bastıra bastıra bazı konular iyice zihnine yerleştirilir, kişilerin kalbine nakşedilirmiş. Ondan sonra o kişi kemâlâta erip, kendisini kontrol edip, Allah yolunda nefesine tâbi olmadan hareket eder duruma gelirmiş.

Öyle terbiyesi tamam olmadan, kemâlât-ı ahlâkiyeye ermeden insanlar faydalı olamıyor. Kaş yapayım derken göz çıkartırlar. Hoca olsalar faydalı olamazlar, vaiz olsalar faydalı olamazlar. Herkesin, her müslümanın mutlaka o nefsinin, şehvetini engelleyecek, arzularına gem vurabilecek bir iradeye, terbiyesine sahip olması, tasavvuf eğitiminden geçmesi icap ediyor.

Peygamber Efendimiz işte bunun için “Vay Arabın başına gelene! Vay Arabın kara habercileri!..” diye bunlardan böyle bahsetmiş.

Rabbimiz hepimizi ihlâslı müslüman etsin... Hepimizi nefesine, kendine hâkim olan, iradesi kuvvetli, Allah yolunda fedakârlık ve feragat ile hareket edebilen; yapmaması gereken şeyi çelik gibi iradesiyle yapmayan, yapılması gereken zor işi de nefsi istemese bile yine iradesi ile ‘bunu yapmam lazım’ diyerek yapabilen güçlü, mâneviyatlı kimseler olmayı cümlemize nasib eylesin...

d. İyilik ve Kötülük

Üçüncü hadîs-i şerîfe geçtik:

Vâbisa ismindeki bir mübarek sahabiye hitaben Peygamber SAS böyle söylemiş:⁴

يَا وَابِصَةَ جِئْتِ تَسْأَلِنِي عَنِ الْبِرِّ وَالْإِثْمِ الْبُرِّ مَا
انْشَرَحَ لَهُ صَدْرُكَ وَالْإِثْمُ مَا حَاكَ فِي صَدْرِكَ وَإِنْ
أَفْتَاكَ عَنْهُ النَّاسُ

(طب. كر. عن وابصة الأسي)

---

⁴ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.227, no:18028; Taberânî, *Mu'cemü'l- Kebîr*, c.XXII, s.147, no:402; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.III, s.164, no:2000; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.I, s.423, no:815; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXII, s.341; Vâbisa ibn-i Ma'bed el-Esedî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.432, no:7311; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XXIII, s.440, no:26379.

RE. 502/5 (*Yâ vâbisa, ci'te tes'elunî ani'l-birri ve'l-ismi. El-birrü ma'nşeraha lehû sadruke, ve'l-ismü ma hâke fî-nefsike, ve in eftâke anhü'n-nâsü.*)

Bu Vâbisa ibn-i Mâbed ibn-i Utbe el-Esedî büyük bir sahabî ve 90 hicrî yılına kadar, yani Peygamber Efendimiz'in hicretinden sonra 90 senesine kadar, vefatından sonra 80 yıl kadar yaşamış bir mübarek sahabî. Dokuzuncu senede, Peygamber Efendimiz'in Medine'ye geldiği sırada müslüman olmuş. Çok gözü yaşlı, çok ağlayan, gözyaşlarına hâkim olamayan mübarek bir kimseymiş. Allah şefaatine cümlemizi nail eylesin, radyallahu anh...

Peygamber SAS Efendimiz'in yanına gelmiş. Peygamber Efendimiz ona:

(*Yâ vâbisa*) “Ey Vâbisa, (*ci'te tes'elunî ani'l-birri ve'l-ismi*) sen bana, ‘Birr nedir, ism nedir; iyilik nedir, günah nedir?’ diye sormaya geldin.”

Peygamber SAS gelenin niyetini bilirdi. Gelmeden bilirdi. Bazen yanındakilere; “Birisi gelecek, şöyle diyecek.” diye söylerdi.

“—Sen bana geldin, iyilik nedir, kötülük nedir diye sormak üzere. Ben sana onu bildireyim...” gibilerden tarif etmiş, buyurmuş ki;

(*El-birrü me'nşeraha lehû sadruke*) “İyilik denilen şey senin kalbinin onu düşündüğü zaman, yaptığı zaman ferahlandığı şeydir.”

Bir şeyi yapıyorsun, kalbin ferahlanıyor mu?

“—İyi ki bunu yaptım; el-hamdü lillâh!” diye için yatıyor da kalbin de ferahlanıyor, rahatlıyor, neşeleniyor mu; tamam, bu iyi bir şey demektir.

(*Ve'l-ismü ma hâke fî nefsike*) “Kötülük ise, günah ise, nefsinde dalgalanma, tereddüt ve karşı koyma ve itiraz meydana getiren şeydir.”

“—Bunu yapıyorum ama iyi mi oluyor? Acaba yapmasam daha mı iyi? Bana pek tatlı değil gibi geldi bu iş!” filan diye nefsinin itiraz ettiği, pek razı gelmediği, çırpındığı şeydir kötülük de diyor.

(*Ve in eftâke anhü'n-nâsü*) “Eğer ‘Onu yap!’ diye insanlar sana fetva vermiş bile olsalar bu böyle!”

Razı gelmiyorsa bir şeye, kalbin yatmıyorsa, mutmain olmuyorsa, içinden ya bu olmadı galiba, filan diye itiraz geliyorsa o kötülüktür. Günahdır. Gönlünün yattığı, kalbinin rahatladığı, göğsünün ferahladığı şey iyiliktir, diye genel bir tarif veriyor. Umumî bir tarif.

İnsanoğlu İslâmî bakımdan güzel bir dengeye sahip olursa, terazisi sağlam olursa, iyi bir müslüman olursa bu gönlü bir ölçü olur. Gönlü o zaman bir ölçü olur. Kalbinin yapmadığı şeyi yapmasın. Kalbinin yaptığı şeyi rahatladığı şeyi yapsın. O zaman ölçü olur. Tamam, bu genel kaide; Efendimiz böyle tarif etmiş, ama adam İslâmî terbiye almamış, Müslümanlığı çürük, terazisi bozuk ise; “Bu benim içime yatmadı bu benim hoşuma gitmedi.” demesi bir ölçü olmaz. “Ben bundan ferahlık duydum.” demesi bir ölçü olmaz.

Bu Vâbısa'ya söylenmiş bir söz... Gözü yaşlı, takvâ ehli sahabiye söylenmiş bir söz. Öteki adam zaten zıpırın biri, ben onun gönlüne kalbine işi bırakırsam; “Elleri kınalı Zeynep'im üstüne varıversem kuyuya kaçacak!” dediği gibi bizim halkımızın, ben ona biraz salahiyet versem... Çingeneye biraz salahiyet versen, ilk önce babasını asarmış. Günahları beğenir, sevaplı işleri beğenmez. Allah'ın emrettiği güzel şeyleri beğenmez; Allah'ın yasak ettiği ama nefse tatlı gelen şeyleri beğenir. Bu, nefsi olgunlaşmış insan için.

Bazı kimseye gidiyorsun, iyi bir müslümanı beğenmiyor. Ben hayranıyım adamın. Gözü yaşlı, heyecanlı, ihlâslı, çalışkan, geceleri sabahlara kadar tesbih çeken insan... Ötekisi beğenmiyor.

“Ya bırak!” diyor, “Erkek adam ağlar mı?” diyor. Ağlar! Erkek adam ağlar! Hz. Ömer'in ağlamaktan yanaklarına iz olmuş. Erkeklerin erkeği, koca, babayiğit Hz. Ömer ağlamış.

Hz. İbrahim AS gözü yaşlı, çok ah vah, enîn eden, çok hassas bir kimseymiş. Koca Halîlullah peygamber!.. Allah'ın peygamberi; sevdiği kimse... Ağlar insan. Hiç, ağlayanın neden ağladığını görmemiş de, o bizim babayiğit kardeşimizin ağlamasını hoş görmüyor. Terazisi bozuk adamın... Veyahut filanca adamı çok beğeniyor. Onun beğenilecek nesi var?

Bir keresinde burada hadîs-i şerîfte geçmedi mi?

Peygamber Efendimiz Ebû Zerri'l-Gıfârî Hazretlerine sormuş:

“—Senin şu mescidde en beğendiğin kimse kimdir, hangisi?”

O da şöyle bir mescidde gözünü gezdirmiş.

“—şu, yâ Rasûlallah!”

“—Pekiyi, gözünün en tutmadığı, en beğenmediğin kimse hangisidir?”

şöyle bir bakınmış.

“—şu ya Rasûlallah!” diye bir başka fukarâcık, kenarda sessiz sedasız duran bir kimseyi göstermiş. Ebû Zerri’l-Gıfârî RA, o da güzel bir sahabi...

Peygamber Efendimiz diyor ki:

“—Senin o beğenmediğin adam var ya... Bir de şu beğendiğin adam var ya... şu beğendiğin adamdan bin tanesi buna denk olamaz! Mescid dolusu olanı buna denk olamaz!”

Teraziyi yormayınca yanlış tartar! Terazi bozuk olduğu zaman, ölçüler ters olduğu zaman, sen müslüman diye bir insanı beğenirsin; karşındaki müslümanlığı zayıf olduğundan, müslüman diye beğenmez. Sen Allah’ın emirlerine âsi geliyor, günahkâr, diye bir kimseyi beğenmezsin. Karşındaki ona hayran olur. Canını verecek gibi olur.

Gidiyorlar; Amerikalı artist falanca artistin saç modası, filanca artistin bıyık şekli, falancanın sakal modeli, filancanın giyimi, falancanın kuşamı... Moda oluyor. Bakıyorsun o modadan atletler çıkıyor, kazaklar çıkıyor, üzerinde pembe panter birtakım şeyler... Milletın terazisi bozuk da ondan! Onlara bu teraziyi veremeyiz.

Bu terazi kimin için, bu ölçü kimin için? İslâm'ı iyi bilen, Allah'tan korkan insanlar için. Böyle kimseler kalbi rahatsız olan şeyi yapmaması lazım. Gönlünün ferahlık duyduğu şeyi yapması gerekir. Allah cümlemizin terazisini güzel, doğru düzgün eylesin. Aklını, fikrini, mantığını doğru çalışıp da gerçeği güzeli görmeyi nasip eylesin. Çirkini kötüyü anlayıp da ondan uzak olmayı nasip eylesin...

Sonraki hadîs-i şerîf de yine aynı şahsa ait. Başka bir rivayet, onu da okuyuverelim.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁵

يَا وَابِصَةً اسْتَفْتِ قَلْبَكَ اسْتَفْتِ نَفْسَكَ الْبِرُّ مَا
اطْمَأَنَّ إِلَيْهِ الْقَلْبُ واطْمَأَنَّتْ إِلَيْهِ النَّفْسُ وَالْإِثْمُ
مَا حَاكَ فِي النَّفْسِ وَتَرَدَّدَ فِي الصَّدْرِ وَإِنْ أَفْتَاكَ
النَّاسُ وَأَفْتَوْكَ

(أحم. طب. ق. ف. ي. الدلائل عن وابصة الأسي)

---

⁵ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.228, no:18035; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.320, no:2533; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.II, s.469, no:751; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.III, s.162, no:1587; Tahâvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.V, s.133, no:1788; Ebû'ş-Şeyh, *el-Emsâl fi'l-Hadis*, c.I, s.279, no:237; Hâris, *Müsned*, c.I, s.89, no:58; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.V, s.398, no:8541; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.I, s.423, no:816; İb-i Asâkir, *Târihi Dimâşk*, c.X, s.111; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.II, s.24; Vâbisa ibn-i Ma'bed el-Esedî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.432, no:7312; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXIII, s.440, no:26378.

RE. 502/6 (*Yâ vâbısatü, istefti kalbeke, istefti nefseke; el-birrü ma'tmaenne ileyhi'l-kalbü, ve'tmaennet ileyhi'n-nefsü; ve'l-ismü mâ hâke fi'n-nefsi, ve tereddede fi's-sadri, ve in eftâke'n-nâsü ve eftevke.*) (*Yâ vâbısatü*) “Ey Vâbisa, (*istefti kalbeke*) kalbinden fetva iste, kendi gönlüne danış, kalbine danış, nefesine danış. (*Istefti nefseke*)

Kendini içine, nefesine sor; fetvayı ondan iste!”

(*El-birrü ma'tmaenne ileyhi'l-kalbü, ve'tmaennet ileyhi'n-nefsü*) “İyilik, kalbin mutmain olduğu, nefsin razı geldiği şeydir. (*Ve'l-ismü mâ hâke fi'n-nefsi, ve tereddede fi's-sadri*) Kötülük de insanın nefsinde dalgalanma, tereddüt, itiraz meydana getiren ve göğsün çalkandığı şeydir. (*Ve in eftâke'n-nâsü ve eftevke*) Sana insanlar o konuda bunu yap diye fetva verse-ler bile onu yapmamak lazımdır. Ve o işten uzak durmak gerekir!” diyor.

Aynı mâna.

e. Çocuğun Yaratılması

Sonraki hadîs-i şerîf, İbn-i Mes'ûd RA'dan rivayet edilmiş.

Yahudinin birisi gelmiş, Peygamber Efendimiz'e bir soru sormuş:

“—İnsanoğlu nasıl yaratılıyor annesinin karnında? Erkeğin nutfesinden mi, menisinden mi yaratılıyor?” diye sormuş.

Ona cevaben diyor ki Peygamber Efendimiz:⁶

يَا يَهُودِيُّ مِنْ كُلِّ يُخْلَقُ الْإِنْسَانُ مِنْ نُطْفَةِ الرَّجُلِ
وَمِنْ نُطْفَةِ الْمَرْأَةِ فَأَمَّا نُطْفَةُ الرَّجُلِ فَنُطْفَةٌ
غَلِيظَةٌ فَمِنْهَا الْعَظْمُ وَالْعَصَبُ وَأَمَّا نُطْفَةُ الْمَرْأَةِ
فَنُطْفَةٌ رَقِيْقَةٌ فَمِنْهَا اللَّحْمُ وَالْدَّمُ

(حم. وأب و الشى خ ف ي العظمة ع ن ابن مسعود)

RE. 502/7 (*Yâ yahûdiyyü, min küllin yuhlaku'l-insânü min nutfeti'r-racüli ve min nutfeti'l-mer'eti. Feemmâ nutfetu'r-raculi fenutfetun galîzatün feminhe'l-azmu ve'l-asabü, ve emmâ nutfetu'l-mer'eti fenutfetün rakîkatün feminhe'l-lahmu ve'd-demü.*)

(*Yâ yahûdiyyü, min küllin yuhlaku'l-insânü*)
“Ey Yahudi, Her ikisinden de yaratılır insan yavrusu; (*min nutfeti'r-racüli ve min nutfeti'l-mer'eti*) hem erkeğin nutfesinden, hem kadının nutfesinden, ikisinin birden salgısından yaratılır. (*Feemmâ nutfetu'r-raculi fenutfetun galîzatün*) Erkeğin nutfesi galîz nutfedir, kalın nutfedir; (*feminhe'l-azmu ve'l-asabü*) Ondan kemikler ve sinirler meydana gelir.

---

⁶ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.465, no:4438; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.339, no:9075; Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*, c.VIII, s.436, no:13901; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XVI, s.485, no:45579; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXIII, s.444, s.26388.

(*Ve emmâ nutfetu'l-mer'eti fenutfetün rakîkatün*) Kadının nutfesi de incedir; (*feminhe'l-lahmu ve'd-demü*) ondan da etler ve kan meydana gelir.” diye bir izahat vermiş.

Mâlumdur ki Allah-u Teâlâ Hazretleri:

وَمِنْ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ

(الذاريات: ٤٩)

(*Ve min külli şey'in hâlaknâ zevceyni*) “Biz her şeyi çift olarak yarattık!” (Zâriyat, 51/49) buyurmuştur.

Hikmetinden sual olmaz. Kâinatın düzeni, nizamı; varlıklar erkekli dişili oluyor. Ondan sonra olgunluk peyda ediyor.

Bir yerde fıstık ağacı ekmişler bizim memlekette; hiç fıstık bitmemiş, aşlamışlar ağaçları, hiç fıstık bitmemiş. Onun üzerine bir usta ziraatçi gelmiş, gülmüş. Demiş ki:

“—Bunların üçünün, beşinin, onunun, arasına bir erkek fıstık ağacı dikeceksiniz!”

Onu dikmişler, o zaman fıstıklar olmaya başlamış.

Ağaç da öyle, hurma da öyle...

Hurmanın bir erkek hurması vardır. Dalları dikenli dikenlidir. O erkek hurma ağacı olmazsa öteki hurmalar ilkah olmaz. Döllenme tahakkuk etmez. Hurma meydana gelmez. Fıstık meydana gelmez. Yumurtadan civciv çıkmaz...

Her şeyin yaratılışı böyle erkekli dişili; Allah-u Teâlâ yaratmış. İkisinde birbirine karşı bir sevgi ve arzu halk eylemiş. Her ikisine de çocuklarına bakma ve hamiyet duygusu ihsan eylemiş. O küçücük, âciz yavruya, anneye bir sevgi ve şefkat veriyor, baktırtıyor. Annenin vücudunda değişiklik oluyor, göğüslerine süt geliyor, yavrusunu besliyor. Kendi canını verir yavrusunu yaşatmak için. Öyle bir sevgi hâsıl ediyor Allah-u Teâlâ hazretleri. Baba onlara bakıyor. Böylece nesiller devam edip duruyor.

Yavru her ikisinin de salgılarından hâsıl oluyor, diye bu hadîs-i şerîfte bilgi vermiş Peygamber SAS Efendimiz.

f. İnsanın Gurbette Ölmesi

Değişik bir konuya geçiverdi hadis-i şerif. Bende de bir sevgi ve tebessüm hâsıl oldu. Peygamber SAS buyurmuş ki:⁷

يَا لَيْتَهُ مَاتَ فِي غَيْرِ مَوْلِدِهِ إِنَّ الرَّجُلَ إِذَا مَاتَ
فِي غَيْرِ مَوْلِدِهِ قِيسَ لَهُ مِنْ مَوْلِدِهِ إِلَى مُنْقَطِعِ أَثَرِهِ
فِي الْجَنَّةِ

(.ه. عن عبدالله بن عمرو)

---

⁷ İbn-i Mâce, *Sünen*, c.V, s.102, no:1603; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.177, no:6656; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.172, no:9887; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VII, s.196, no:2934; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.494, no:16692; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXIII, s.379, no:26255.

RE. 502/8 (*Yâ leytehû mâte fî-gayri mevlidihî, inne'r-racüle izâ mâte fî-gayri mevlidihî, kîse lehû min mevlidihî ilâ munkatai isrihî fi'l-cenneti.*)

(*Yâ leytehû mâte fî-gayri mevlidihî*) “Keşke doğduğu yerden başka yerde ölseydi kişi!”

“—Sen nerelisin?”

“—Çanakkaleli.”

“—Sen nerelisin?”

“—Yozgatlı.”

“—Sen nerelisin?”

“—Kayserili.”

“—Sen nerelisin!”

“—Karslı.”

“—Keşke doğduğu bir yerden başka yerde ölseydi!” buyurmuş.

“—Niçin?” diye sormuşlar Peygamber Efendimiz’e. “Neden öyle?”

“—Niye Kars’ta ölmüyor, Çanakkale’de ölmüyor da Çankırı’da ölmüyor da başka yerde ölmesi daha iyi oluyor yâ Rasûlallah?” gibilerden sormuşlar.

Peygamber Efendimiz cevabında buyurmuş ki:

(*Inne'r-racüle*) “Adam, kadın fark etmez; kişi, ademoğlu, insan, (*izâ mâte fî-gayri mevlidihî*) doğduğu yerden başka bir yerde vefat ederse; (*kîse lehû min mevlidihî ilâ munkatai isrihî fi'l-cenneti*) cennette, doğduğu yerle vefat ettiği yerin arasındaki mesafe kadar yer ölçülür, öyle yer verilir ona!”

Ne kadar uzakta ölürse o kadar iyi oluyor. Görüyor musunuz ki dinimiz nasıl hayata atılmayı, dünyaya yayılmayı, böyle cesur olmayı her yönden teşvik ediyor?

Bir yerde durdu mu su bile yosun bağlar, bozular. Gezecek!

Onun için sahâbe-i kirâm Mekke'de doğmuşlar, Medine'de doğmuşlar. Kimisi Türkistan'da, kimisi Haliç'in kenarında (Ebû Eyyûb el-Ensârî Hazretleri), kimisi bilmem daha başka bir diyarda; kimisi Hindistan'da, kimisi Kıbrıs'ta, kimisi Mısır'da, kimisi tâ Afrika'nın kuzeyinde...

Neden? Gezmeyi tavsiye etmiş, uzaklara gitmeyi tavsiye etmiş dinimiz.

Korkmayacaksınız! Açılacaksınız, yayacaksınız dini. Cesur olacaksınız, gayretli olacaksınız. Demek ki çeşit çeşit sevaplar var.

Diyâr-ı gurbette sıkıntı çeker, boynu bükülür, rahatını bulamaz, yiyeceği tam olmaz, dostları olmaz. O garipliğin, o boynu büküklüğün, o boynu bükük gözyaşı dökmenin öyle sevapları var, öyle sevapları var ki... Evet, garip oluyor, boynu bükülüyor ama Allah da büyük sevaplar veriyor.

Onun için cesur olacağız. Müteşebbis olacağız. Doğduğumuz yerlerden uzak diyarlara koşacağız, gideceğiz, İslâm'ı yaymak için çalışacağız, çabalayacağız. Rızkımızı arayacağız, sevapları bulmaya gayret edeceğiz inşallah!

g. Kazanca Dikkat Edilmemesi

Ebû Hüreyre RA'ın rivayet ettiğine göre, Peygamber SAS Efendimiz bildirmiş ki:⁸

يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ مَا يُبَالِي الرَّجُلُ مِنْ أَيْنَ
أَصَابَ الْمَالَ مِنْ حَلَالٍ أَوْ حَرَامٍ
(ن. عن أبي هريرة)

RE. 502/9 (*Ye'tî ale'n-nâsi zamânün, mâ yübâli'r-raculü min eyne esâbe'l-mâle, min halâlin, ev harâmin.*)

(*Ye'tî ale'n-nâsi zamânün*) “İnsanların başına öyle bir zaman gelecek ki, (*mâ yübâli'r-raculü min eyne esâbe'l-mâle*) adam malı nereden aldığına bakmayacak, (*min halâlin, ev harâmin*) haramdan mı, helâlden mi geldiğine hiç aldırmayacak.” Gelsin yeter ki! Nereden gelirse gelsin, haram da olsa fark etmez! Helâl de olması, onun için öyle aranan bir şey değil. Yeter ki mal gelsin, yeter ki para gelsin, yeter ki kazancı olsun. “Haram mı helâl mi hiç aldırmayacak!” diyor.

Bunu bir büyük ayıp olarak, şaşılacak bir şey olarak zikrediyor. Çünkü Peygamber SAS Efendimiz'in zamanında sahâbe-i kirâmın titrediği bir nokta; lokmanın helâl olması için, alınının teri ile kazanması için, haram olmaması için bütün dikkatlerin ayakta olduğu bir devir o zaman...

⁸ Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.XIII, s.468, no:4378; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.3, no:6041; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.V, s.447, no:8694; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.132, no:30915; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXIII, s.457, no:26418.

“—Şimdi böyle ama ileride öyle bir zaman gelecek ki adam sadece malın gelişine bakacak ve haramdan mı geliyor, helâlden mi geliyor hiç aldırmayacak!” diyor Peygamber SAS Efendimiz.

Maksat müslümandır. Müslümanın huyu bozulacak. Ahiret duygusu zayıflayacak, hesap endişesi kalmayacak o zaman. Para haramdan mı, helâlden mi geliyor, aldırmadan yiyecek.

Allah cümlemizi harama düşmekten korusun, borçlarımızı ödememizi nasib etsin... Kazancımızı helâl eylesin, helâl kazancımızı Allah yolunda, müslümanlara faydalı işlerde sarf etmeyi, böylece ecir ve sevap kazanmayı nasib eylesin...

h. Ahir Zamanda İnsanların Bozulması

Nihayet bir uzunca büyük hadîs-i şerife geliyoruz. Bu hadîs-i şerif, ahir zamanın hallerini anlatan bir hadîs-i şeriftir. Onu da uzun uzun okuyup ondan sonra izah edelim!

Peygamber SAS Efendimiz, buyurmuşlar ki:⁹

---

⁹ Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebir*, c.XI, s.99, no:11169; *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.227, no:6259; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VII, s.630, no:12445; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.II, s.399, no:921; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.250, no:31413; *Camiü'l-Ehâdîs*, c.XXIII, s.448, no:26421.

يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ وَجُوهُهُمْ وَجُوهُ الْأَدَمِيِّينَ
 وَقُلُوبُهُمْ قُلُوبُ الشَّيَاطِينِ سَفَا كَيْنَ لِلدِّمَاءِ لَا
 يَرِعُونَ عَنْ قَبِيحٍ إِنْ تَابَعْتَهُمْ وَأَرْبُوكَ وَإِنْ
 ائْتَمَنْتَهُمْ خَانُوكَ صَبِيَّهُمْ عَارِمٌ وَشَابُّهُمْ شَاطِرٌ
 وَشَيْخُهُمْ لَا يَأْمُرُ بِالْمَعْرُوفِ وَلَا يَنْهَى عَنِ الْمُنْكَرِ
 السُّنَّةُ فِيهِمْ بِدْعَةٌ وَالْبِدْعَةُ فِيهِمْ سُنَّةٌ وَذُو الْأَمْرِ
 مِنْهُمْ غَاوٍ فَعِنْدَ ذَلِكَ يُسَلِّطُ اللَّهُ عَلَيْهِمْ شِرَارَهُمْ
 فَيَدْعُو خِيَارَهُمْ فَلَا يُسْتَجَابُ لَهُمْ

(خط . عن ابن عباس)

RE. 502/11 (Ye'tî ale'n-nâsi zamânün, vüçûhuhüm vüçûhü'l- âdemiyyîn, ve kulûbuhüm kulûbü'ş-şeyâtîni, lâ yeriüne an kabîhin, seffâkîne li'd-dimâi, lâ yeriüne an kabîhin, ve in bâye'tehüm ve erbûke, ve ini'ntementehüm hânûke, sabiyyuhüm ârimün, şâbbühüm şâtırun, şeyhuhüm lâ ye'murü bi-ma'rûfin ve lâ yenhâ an münkerin, es-sünnetü fîhim bid'atün, ve'l-bid'atü fîhim sünnetün, ve zü'l-emri minhüm gâvin, feinne zâlike aleyhim şirârühüm, ve yed'û hıyârühüm, felâ yüstecâbü lehüm.)

(Ye'tî ale'n-nâsi zamânün) “İnsanların başına bir zaman gelecek ki, asırlar geçecek de öyle bir zamana ulaşacaklar ki; (vüçûhuhüm vüçûhü'l-âdemiyyîn) yüzleri âdemoğlu yüzü olacak, insan suretinde olacak; kaşları, gözleri, burnu, dudak-

ları, yanakları yüzleri âdemoğlu suretinde olacak ama, (ve kulûbuhüm kulûbü’ş-şeyâtîn) gönülleri şeytan kalbi tarzında olacak. Kalpleri, gönülleri, şeytanların gönülleri olacak, şeytan gönüllü olacaklar!”

(*Seffâkîne li’d-dimâi*) “Kan dökücü olacaklar! Çünkü gönülleri şeytan gibi, içleri şeytan gibi. Yüzleri insan gibi ama içleri şeytan gibi; kan dökücü olacaklar. Hunhar olacaklar. Kan dökmekten sakınmayacaklar, çekinmeyecekler.”

(*Lâ yeriûne an kabîhin*) “Kötü iş yapmaktan vera’ duymayacaklar, sakınmayacaklar, çekinmeyecekler. Kötülükten geri durmayacaklar! (*Ve in bâye’tehüm*) Eğer sen onlara tâbi olursan, onlara uyarsan (*ve erbûke*) sana hıyanet edecekler. (*Ve ini’ntementehüm*) Onlara emniyet etsen, güvensen, (*hânûke*) sana hıyanet edecekler! Güvencini boşa çıkaracaklar; tersine iş yapacaklar.”

(*Sabiyyuhüm ârimün*) “Çocukları terbiyesiz olacak. (*Şâbbühüm şâtırun*) Genç delikanlıları arsız olacak. (*Şeyhuhüm lâ ye’murü bima’rûfin ve lâ yenhâ an münkerin*) İhtiyarları emr-i mâruf yapmayacak, kötülükten men etmeyecek!”

(*Es-sünnetü fîhim bid’atün*) Sünnet onların arasında bid’at olacak; (*ve’l-bid’atü fîhim sünnetün*) bid’atler de onların arasında sünnet olacak.”

Peygamber Efendimiz’in yolundan gitmemek esas olacak. Peygamber Efendimiz’in yolu sanki bid’atmiş gibi merdud olacak nazarlarında...

bid'atler makbul olacak, sanki sünnete sarılıyormuş gibi bid'atlere sarılıp yanlış yollarda yürüyecekler.

(*Ve zü'l-emri minhüm gâvin*) “Onların içinden, iş başında bulunan kimseler, sapık kimseler olacak, sapıtmış kişiler olacaklar. Doğru yoldan sapmış kimseler olacaklar! (*Feinne zâlike aleyhim şirârühüm*) Bu kavmin başına Allah, o kavmin içinin şerhilerini musallat edecek! (*Feyed'û hıyârühüm*) Hayırlılar dua edecek ama, (*felâ yüstecâbü lehüm*) o kavme Allah duaları kabul edip icabet etmeyecek!”

Allah etmesin, böyle bir duruma bizi düşürmesin.

Bu hadîs-i şerîfte ileride olacak bir hâdise bildiriliyor. İki bakımdan inceleyebiliriz bu hadîs-i şerifi:

1. Bizim zamanımızda bu durum var mı?
2. Bu kötü sıfatlardan kurtulmak için neler yapmalıyız? Bu kötü duruma düşmemek için bizde ne gibi değişmeler, ne gibi çalışmalar olmalı?

Şu anlatılan şey:

“—Yüzleri insan yüzü, kalpleri şeytan kalbi, kan dökücü, kötü şeyden dönmemek, itimat olunursa hıyanet etmek, aldatmak, güvenilirse güvencini boşa çıkartmak, emanete hıyanet etmek hâli, çocukların terbiyesiz, gençlerin arsız yüzsüz olması, yaşlıların emr- i mâruf nehy-i münker yapmaması, bid'atlerin şâyi olması, sünnetlerin reddedilmiş olması ve işin başındaki kimselerin de sapık kimseler, taşkın, azgın kimseler olması...”

Şu sırada bizde var mı yok mu, filan denirse, herhalde cemaat ikiye ayrılır. Bir kısmı “Evet, var!” diyecek; bir kısmı “Yok!” diyecek ama yarısı var yarısı yok, diyebiliriz. Nasreddin Hoca gibi arayı bulmak için “Sen de haklısın! Sen de haklısın!” diyecek bir durumdayız. İyiler eksik değil, fakat bu şartların çoğu da sanki var gibi. Büyük ölçüde var gibi. O halde ne yapmamız lazım?

Hadis-i şerifi bu sefer, “Ne yapmamız lazım)” diye başından tekrar alalım. Bir, gönlümüze hâkim olalım, gönlümüzü Allah’ın istediği gönül, Allah’ın istediği temiz kalp haline getirelim, kötülükleri atalım! Gönül terbiyesi... İçimiz şeytan olmasın, şeytanî olmasın. Allah’a sığınalım. Kalbimizi sâfîleştirmek için ne yapmamız gerekiyorsa yapalım. Kalbimizi nasıl temizleyebiliriz?

“—Benim kalbim temiz.” diyorlar.

Onlar nasıl temizlemişler, yakalamalı sormalı adamlara “Hangi deterjanı kullandın?” diye.

Kalbi temizlemek için ne yapmak lazım?

“—Kalp de demirin rutubet karşısında paslandığı gibi paslanır.” diyor Peygamber Efendimiz. Kalp de paslanır.

“—Ama et o, demir değil!”

İşte ona benzer, demir paslanıp da nasıl vasfını kaybediyorsa, kalp de öyle vasfını kaybeder, hassasiyetini kaybeder, duygusuzlaşır, taşlaşır, katılaşır, bozular.

Çare? Ölüm korkusu, ölüm düşüncesi ve zikrullahtır.

Kalbi diriltmenin çaresi ölümü düşünmek.

Öleceğiz. Sen de öleceksin, ben de öleceğim. Hepimiz biliyoruz ama hepimiz o şuuru içimize yerleştirip de hareketlerimizi ona göre tanzim etmiyoruz. Her gün ölümü düşüneceğiz. Peygamber Efendimiz “Ölümü çokça düşünün!” diyor bize:¹⁰

أَكْثَرُوا ذِكْرَ الْمَوْتِ

(الدليل مى عن أبى هريرة)

(Eksirû zikre'l-mevt) “Ölümü çok zikredin, çok hatırlayın! Ölüm düşüncesini çok yapın!” diyor.

Bir gün öleceğiz; acaba yarın mı, acaba bir saat sonra mı, acaba on sene sonra mı? Acaba hazırlıklı mı gideceğiz, acaba bütün işler yarımken mi Azrail gelip canımızı pattadak alıverecek? Acaba borçlarımızı ödemiş olacak mıyız, acaba namazlarımız kılınmış mı, oruçlarımız tutulmuş mu, zekâtlarımız verilmiş mi? Acaba günahlarımıza tövbe etmiş miyiz? Acaba ölürssek cennete mi sokarlar bizi, yoksa bu hâlimizle cehenneme mi pat diye atarlar? Bunları düşüneceğiz. Çok düşüneceğiz, ağlayacağız, çare arayacağız.

---

¹⁰ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.74, no:218; Ebû Hüreyre RA'dan. RE. 80/15.

Tasavvufta bizim yolumuzun esaslarından biri bu. Her gün zikre oturacak ve ölümü düşünecek insan... Şöyle kara kara düşünecek; “Benim halim nice olur?” diye. Düşünmezse, o zaman vur patlasın çal oynasın, gider. Birden de yakalanır bir yerde... Azrail’e istediği kadar yalvarsa faydası yok.

Peygamber Efendimiz diyor ki:

“—Sanki ölüm bizden başkasına yazılmış da bize yazılmamış, sanki biz müstesnayız! Sanki gömdüğümüz insanlar bir yere uğurlamışız da yarın dönecekmiş gibiyiz!” diyor.

İnsanoğlu ölenden ibret almalı, kendisinin öleceğini bilmeli! Ölümden sonra karşılaşacağı durumlara şimdiden tedbir almalı. Cehenneme düşmemek için çalışmalı; cenneti elde etmek için hayatında değişiklik yapmalı. Prensiplerini İslâmî prensiplere dönüştürmeli, bu bir.

Kalbin temizlenmesi şartlarından birisi bu.

İkincisi: Çokça zikir...

أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ

(الرعد: ٢٨)

(*Elâ bi-zikri'llâhi tatmeinnü'l-kulûb.*) “Gözünüzü açın, âgâh olun, dikkat edin, bilin ki gönüller ancak Allah’ın zikriyle mutmain olur, sâfileşir, temizlenir!” (Ra’d, 13/28) buyruluyor.

Onun için demin de kadınlara hitaben Peygamber Efendimiz’in tavsiye olarak söylediği gibi Allah’ı çokça zikredeceğiz.

“—O kadar çok zikredin ki, görenler sizi mecnun sansın!” diyor Peygamber Efendimiz.

Mecnun sanılacak gibi, çokça, her adımımızda Allah’ı zikrederim!

Süleyman Çelebi’yi hepimiz beğeniriz. Aman Mevlid’i ne güzel yazmış, hafız efendiler de ne güzel okuyor, mevlidhanlar da, filan deriz. Nasıl başlıyor?

Her nefeste Allah adın de müdâm;

Allah adıyla olur her iş tamam!

Hiç bu nasihati düşünüp de her nefeste Allah adını demeye kalkışan var mı? Yoksa koyun, kaval dinler gibi mi dinledik mevlitleri?

Allah’ı çok zikir edeceğiz, her nefeste zikredeceğiz, her zaman kalbimiz Allah, Allah, Allah diyecek. Saatin tık, tık, tık çalıştığı gibi... Bak saate nasıl tık tık diye çalışıyor, dakikasını geçirmiyor, muntazam çalışıyor? Bizim kalbimiz de Allah Allah diye çalışacak. O zaman kalbimiz düzeler. Şeytanî kalp olmaktan kurtulur; bu bir, tamam. Kalbimizi düzelttik.

Sonra: (*Seffâkîne li’ d-dimâi*) “Kan dökceklermiş o adamlar.”

Biz de kan dökmekten sakınelim! Kan dökmekten, can yakmaktan, başkalarına zarar vermekten sakınelim! Müslüman müslümanın malına el uzatamaz, namusuna dil uzatamaz, karısına göz dikemez, kanını yere dökemez; haram! Yapamaz bunu... Onun için hiçbir sebeple, hiçbir şekilde kan dökmeye yanaşmayın!

“—Hocam, o da ne demek?” dersiniz misal verebilirim:

Güneydoğu Anadolu’da, Doğu Anadolu’da kan davası vardır.

“—Benim dedemi öldürmüş bu aile, ben de o aileden birisini öldüreceğim!” diye yıllar yılı sürer.

O onu bir yerde kıştırır, bir şarjör boşaltır üstüne takır takır; o da onu öldürür.

Bu sefer öbür aileden o benim babamı öldürdü, diye annesi çocuğu öyle yetiştirir.

“—Senin babanı filanca öldürdü, senin babanı filanca öldürdü, senin babanı filanca öldürdü; sen onu öldürmezsen, intikamı almazsan sütüm haram olsun!” bilmem ne filan, öyle yetiştirir.

Çocuk on beş, on altı yaşına geldi mi; gelir burada katil olanınsanı bulur. Eminönü’nde mi kıştırır, et pazarında mı, bitpazarında mı, bir yerde kıştırınca üstüne saldırır, bıçaklar, tabancalar, öldürür, bilmem ne yapar.

Bu sefer öteki aileler hadi sen bizim babamızı öldürdün diye... Böyle gider durur. Olmaz. Cezayı Allah verir; sen veremezsin. O katilse, onun cezasını Allah verecek, hiçbir sebeple kan dökmek helâl olmuyor.

Sonra öğrenci hareketleri oldu. Ben üniversitede profesörüm, hocayım, benim kendi talebelerim İlahiyat Fakültesi’nde. Yani dînî bilimler öğretiliyor, okutuluyor. Benim talebelerim; şunlar Türkeşçi, bunlar MSP’li... Şunlar bilmem neci, bunlar bilmem neci...

Birisi ötekisine sandalyeyi vuruyor. Takur tukur devletin sandalyesi kırılıyor. Çivili, bilmem neli tarafları yarım yamalak eline alıyor, hadi birbirlerinin kafasına gözüne...

Birisi ötekilerine saldırdı, ben de gittim ayırdım filan da, nefes nefese, çocuk diyor ki:

“—Hocam, bir şeye yanmıyorum; benim üstüme saldırırken ‘Allah Allah Allah!’ diye saldırıyor, ben gâvur muyum? Yani o ağırıma gidiyor.” diyor.

Sübhànallah... O günleri yaşadık mı? Yaşadık.

Ben fiilen işin içine girdim. Herkes böyle odalarına saklandığı sırada atladım bahçeye; bir tarafta bir kardeşlerim, evlatlarım, talebelerim; öbür tarafta ötekiler, tabancalar patlıyor. Polisler müdahale edemiyor. Ben onları ayırdım;

“—Ya utanmıyor musunuz, ayıp değil mi?” diye.

Bir tanesine baktım, bir yerde yumak olmuşlar sekiz dokuz kişi, böyle ipliklerin karıştığı gibi.

“—Kalkın bakalım!” filan diye beni görünce herkes bir kenara çekiliyor, ayırıyorum. Bir de baktım alttan bizim dervişlerden bir tanesi çıktı.

Dokuz kişi çullanmış, cılız bir insan, pehlivan olsa...

“—Ya ayıp, hiç olmazsa teke tek çıkın da bir güreş gibi olsun, boks gibi olsun.”

Hele hele bir müftünün kızı vardı, o da onların arasında.

“—Bre kız sen ne ararsın burada?”

O da pataklıyor, o da bir iki yumruk vuruyor.

İnsanlar şaşırırdı mı... Ama babası, müftü de ateşli bir şeydi. Kürsüye çıktı mı etrafa bağıra çağıra, kıvılcımlar saçardı. Öyle babanın öyle evlâdı, başörtülü ama gel de anlat.

İnsanlar rayından çıktı mı gözleri görmüyor. Bir çaresini buluyorlar, bir tarafından işi uygun görüyorlar, kılıfına uyduruyorlar, “Şeriate de muvafıktır.” diyorlar. Ondan sonra her türlü kötülüğü yapıyorlar.

Bizim fakültedekileri bir numune olarak zikrettim ki bizim fakülte İlâhiyat Fakültesi, bizde kâfir yok, bizde boş yok gibi. Bizde hepsi dolu, hepsi iyi ama gene de birbirlerini beğenmiyorlardı. O onu suçluyor, o onu suçluyordu. Kavga gürültü çıkartıyorlardı.

Olmaz! Bakın, hadîs-i şerîfleri okusak, okutsak bunlar olmayacağı anlaşılıyor. Müslümanın, müslümanın kanını dökmemesi lazım.

Talebe geliyor şimdi bana:

“—Hocam, yolda, koridorda gelip bana omuz vuruyorlar.”

“—Niye vuruyor?”

“—Kavga çıksın diye...”

Koridor geniş ama geliyor, çocuğa bir omuz vuruyor. Ne yapalım? Sabredin! Niye?

Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:

“—Fitneyi çıkartmamak esas! Fitne çıktığı zaman, fitnede koşturandan yürüyen nispeten biraz daha iyi; yürüyenden, oturan nispeten biraz daha iyi!”

Geri duracak, fitneyi kışkırtmayacak.

Sonra, “Sana birisi gelse evinde seni öldürmeye kalksa Hz. Âdem’in hayırlı oğlu gibi ol!” diye hadîs-i şerîfte bildiriyor Peygamber Efendimiz.

Gelen Müslümansa, ona el kaldırmak uygun olmuyor da, öldürse bile uygun olmadığı için, Hz. Âdem’in hayırlı oğlu gibi ol, diyor. Öldürülen oğlu gibi ol, öldüren gibi olma, diyor. Çünkü müslüman müslümana el kaldırmaz.

Hız. Osman Efendimiz’i bile suçladılar da, Kur’an okurken şehid ettiler. İnsanların beyni dağıldı mı, aklı bozuldu mu, terazisi çatladı patladı mı yanlış işleri çok yapabiliyorlar. İşte biz bunları öğretmeliyiz. Bunca düşmanı varken İslâm’ın, İranlılar, Iraklılar birbirlerine ne kahramanca saldırıyorlar. Kahramanca sözünün arkasında parantez, parantezin içinde üç tane nida işareti, beş tane soru işareti... Nasıl saldırıyorlar birbirlerine. Sanki başka hiçbir düşman yok. Hiç sanki memleketlerine kasteden başka insan yokmuş gibi... Allah akıl fikir versin.

Müslümanın müslümana kanı, malı, canı, ırzı, namusu, haysiyeti haramdır. Dokunamaz. Müslüman müslümana zarar veremez. Veremesi lazım, kan dökmemesi lazım.

Biz ıslah edici olalım! Kan dökücü olmayalım. Herhangi bir şekilde birbirimizin kanını dökmeye fetva vermeyelim. Bunca kâfir varken, müslüman müslümana düşüp de elâlemi kendisine güldürmesin. Allah’ın gazabına uğramasınlar. Kan dökmemeye dikkat edeceğiz.

(*Ve lâ yeri'üne an kabîhin*) “Kötü şeyden çekinmiyorlar, vera’ duygusu taşıyorlar, kötü şeyden vazgeçmiyorlar!”

Kötü olan her şeyden uzak duralım. İyi olan her şeyi isteyelim, yapalım. Hareketlerimizin de güzellerini geliştirelim. Güzel hareket yapalım, çirkin hareket yapmayalım. Güzel huylarımız olsun, devam etsin; kötü huyları tasfiye edelim. Güzel söz söylemeye alışalım. Çirkin söz söylemekten geri duralım. İyilik yapmaya alışalım. Kötülük yapmaktan geri duralım. Her şeyimizi güzelleştirme çalışmamız olsun kendi içimizde. “Allah güzeldir, güzelliği sever.” buyurduğu için böyle yapalım.

(*Ve in bâye'tehüm ve erbûke*) “Eğer sen onlara tâbi olursan sana ihanet ederler, aldatırlar.”

Olmadık yere tâbi olmayalım biz de... Gözümüzü açalım, uyulmayacak insana tâbi olmayalım. Bir, bizi aldatacak sahtekâra tâbi olmayalım; ikincisi, bize tâbi olanları aldatmayalım! Bize bağlananların ümitlerini boşa çıkartmayalım.

(*Ve ini'ntementehüm hânûke*) “Sen onlara bir şey emanet verersen, emanete hıyanet ederler.” diyor.

Emanete hıyanetlik etmek münafıklık sıfatıdır. Dürüst olalım. Kimsenin malına el uzatmayalım. Emanetini hiç çarçur etmeyelim.

(*Sabiyyuhüm ârimün*) “Çocukları şımarıktır.”

Çocuklarımızı terbiyeli yetiştirelim! Evet, seversin ama onu terbiyeli yetiştirmek sevginin

gereğidir. Şımarık oldu mu Allah sevmez, ahireti mahvolur. Çocuğumuzu terbiyeli yetiştirirsek hayatta daha büyük fayda sağlar. Onun için çocuğumuzun terbiyesine dikkat edelim.

“–Dokunma ona, karışma!”

Babasına bile karıştırtmıyor zamane insanı. Çocuğunun terbiyesine babasını karıştırtmıyor:

“–Baba, sen karışma. O çocuk benim!” diyor şimdi zamane anne ve babaları.

Babası birazcık nasihat edecek olsa karşı çıkıyor.

“–Karışma, çocuğun terbiyesi bozulur, sistemi bozulur. Sen müdahale etme!” diyor.

Anneler babaların da cesareti kırılıyor bu durumda.

(*Şâbbühüm şâtırun*) “Gençleri, delikanlıları arsızdır.”

Bu zamanda gençlerin çok iyileri var, camileri dolduruyor, el- hamdü lillah... Bunca kardeşimiz, ekseriyeti genç... Onların karşısında bu iş vardır demek zor ama camiin dışında da bir hayli de rambo, samba rumba gençliği de var. Böyle acayip gençlik de var. Aklı fikri köşe başlarında zincir çevirmek, daha başka şeyler olan kimseler var.

Gençlerimiz bilsinler ki, gençlikte yapılan ibadetin kıymeti çok fazladır. Onun ecri, sevabı çok fazladır. Onun için gençlikte doğru yola girmeye gayret etsinler. Ve genç arkadaşlarını İslâmî çalışmalara çekme hususunda çalışsınlar. Ben misaller biliyorum.

Mesela bir camiin genç imamı o mahalledeki bütün gençleri ısındırmış camiye. Beraberce, topluca camiye gelip namaz falan kılıyorlarmış. Aferin. İmam genç, imamların yaşlısı makbul, çünkü tecrübeli olacak, kıvamını bulmuş olacak ama aşk olsun bu genç imam kardeşimize ki, mahalledeki bütün futbolcu gençliği şunu bunu evirmiş çevirmiş, namazsız niyazsız çoluk çocuğu toparlamış; hepsini camiye gelen, şuurlu müslüman hâline getirmiş.

Öyle çalışmalıyız, gençlerimiz müslüman olmalı. Önemli, kendileri için önemli.

(Ve şeyhuhüm lâ ye'murü bi-ma'rûfin ve lâ yen-hâ an münkerin) “Yaşlıları emr-i mâruf, nehy-i münker yapmayacaklarmış o devirde...” O halde yaşlılarımız, bizim yaşlılarımız; lütfen biraz emr-i mâruf, nehy-i münkerci olsunlar, yanlış olan şeyleri söylesinler. Ama tatlı tatlı söylesinler.

“—Evlâdım bunu böyle yapma, bu bizim örfümüzde, töremizde yok. Bak sen aslansın, ağasın, paşasın...”

Nasıl diyecekse desin. Kıyıda kalmasınlar, çekilmesinler; bizim sözümüzü dinleyen yok, artık biz cemiyetten atılmış, itilmiş, kenara çekilmiş insanlarız, demesinler. Kendi bilgilerini, görgülerini tecrübelerini, kendi evlâtlarına yakınlarına, gençliğe, mahalleye aktarsınlar.

Eskiden mahallenin eli bastonlu, camiye gelip giden hacı amcaları, hoca dedeleri, yaşlı cemaat mahallede, alimallah, epeyce müessirlermiş; kimse karşılarına çıkamazmış. Yaşlılar büyük hürmet görürmüş ve dedikleri olurmuş.

Şimdi yaşlılar sahayı terk ediyorlar. Olmaz. Yaşlılar yerlerinde sağlam dursunlar ve kendi bildikleri doğru şeyleri gençlere öğretmek hususunda gayretli olsunlar. Çünkü emr-i bil mâruf yapmamak nehy-i münker yapmamak iyi değil!

Ben hatırlıyorum. Amerika'nın meşhur, Kore'de falan madalyalar kazanmış olan bir generali vardı. Bütün madalyalarını, şunlarını bunlarını takmış takıştırmış eline bastonu almış bütün madalyaları, yürümüş gitmiş gitmiş bulunduğu şehirde mason binasının, mason mâbedinin camlarını, çerçevelerini şangur şungur indirmiş.

Siz dine karşısınız, diye indirmiş. Kimse de öyle bir savaşa girmiş çıkmış meşhur bir general olduğundan dolayı bir şey dememiş. Yaşlı olduğu halde protesto ediyor. Yapması gereken şeyi söylüyor. "Niye dinsizsiniz?" diye kendi düşüncesine göre.

Einstein'i duydum. Adam şöyle alim böyle alim... Yahudi asıllı. Yahudilere yardım için kapı kapı, firma firma dolaşmış, yardım toplamış, iane toplamış. Aktif... Biz deriz ki hani böyle üç gün yemek yemeyi unutmuş, boyuna izafiyet teorisini şey yapacağım filan diye çalışarak deneylerle ... Adam bak nasıl dinine hizmet etmek için dolaşıyor. Kendi nüfuzunu kullanıyor.

Onun için yaşlılar, lütfen görev başına! Lütfen emr-i mâruf, nehy-i münker yapsınlar.

(*Es-sünnetü fîhim bid'atün*) “Sünnet onların arasında bid'attir. (*Ve'l-bid'atü fîhim sünnetün*) Ve bid'at onların arasında sünnettir!”

İş tersine dönmüştür; yapılmaması gereken şeyler yapılıyor, yapılması gereken şeyler yapılmıyor.

O zaman biz Peygamber Efendimiz'in sünnetine sarılalım sımsıkı, bid'atlerden uzak duralım. Bizim yolumuzun ana hedefi budur. Zaten camimizde Mehmed Zahid Hocamız'dan, Hocamız'ın hocasından beri yaptığımız; hadis kitapları okumak suretiyle sünnete sarılmaktır. Her şeyimizi Peygamber Efendimiz'in tavsiyesine uygun yapmak için hadis kitapları okuyoruz, onu teşvik ediyoruz ve dersimizin başında da bunu söylüyoruz.

“—Aman sünnet-i seniyyeye sarılın, bid'atlere kapılmayın!

Bid'atler dalâlettir, sapıklıktır. Sapıklık da insanı cehenneme götürür. Hem kendisi cehenneme gidecek, hem de işleyeni cehenneme götürecektir!” diye.

Sözümüze öyle başlıyoruz, başlarken o Arapça sözlerin mânası odur. O bakımdan hepiniz hadis kitabı okuyun.

Dışarıda bir kardeşimiz dedi ki:

“–Hocam, ben yeni tesbih vazifesi aldım üzerime, ne tavsiye edersiniz?”

Dedim ki:

“–*Riyâzü’s-Sâlihîn* kitabının üç cildini oku, öyle gel!”

Hadis kitabını. Üç cilt, okumamışlarsa ilk önce bir okuyun gelin bakalım. Peygamber Efendimiz’in hadislerini bir görün, onun hayata bakış tarzı nedir, bir anlayın! Onun yaşayış tarzını, edebini ahlâkını şöyle bir görün ve onu tatbik etmeye girişin! Okuduğunuz hadîs-i şerîfi de tatbik edin!

Sonra demek ki sünnette sarılacağız, bid’atten uzak duracağız.

(*Ve zü’l-emri minhüm gâvin*) “Emir sahibi, işin başında olan kimseler sapıktır ve tuğyan etmiş, bozuk kimsedir!” diyor.

Bunun da halli mümkündür, elinizdedir, elimizdedir. Çünkü saltanat usûlü değildir yönetim; seçimlidir. İyi insanları seçerseniz. En hâlis kimseleri seçerseniz. Onlar da Allah’ın, Peygamber’in yolunda yürüyüp onları işlerler. Bu mesele de hallolabilir.

Eğer bunlar yapılmazsa, o öteki kötü durum olursa, o zaman Allah şerhileri musallat edermiş. İyiler dua etse de kabul olmazmış. Bu duruma düşmemeye hepiniz, hepimiz canla başla çalışıp gayret edelim!

Allah-u Teâlâ Hazretleri cümlemizi dünya ve ahiretin hayırlarına erdirsin... Dünya ve ahiretin şerhlerinden korusun... Dine en güzel tarzda hizmet edip, en büyük sevapları almayı cümlenize, cümlemize nasib eylesin...

Fâtiha-i Şerîfe mea'l-Besmele!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

31. 01. 1988 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

